

UDC: 351.85

DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-4(19)-15-25)

2224-2019-4(19)-15-25

Бабицька Світлана Ігорівна,

здобувач кафедри політології та філософії, Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, 61099, м. Харків, вул. Маршала Рибалка, 51, тел. +38 (050) 043 38 50, e-mail: mbubliy@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8537-915X

Бабицкая Светлана Игоревна,

соискатель кафедры политологии и философии, Харьковский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, 61099, г. Харьков, ул. Маршала Рыбалко, 51, тел.: +38 (050) 043 38 50, e-mail: mbubliy@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8537-915X

Babytska Svitlana Igorevna,

Applicant for a degree of Department of Political Science and Philosophy, Kharkiv regional institute of Public Administration of National academy for Public administration under the President of Ukraine, 61099, Kharkiv, Str. Marshala Rybalka, tel.: +38 (050) 043 38 50, e-mail: mbubliy@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8537-915X

СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Розглянуто сутність і специфіку сучасної державної культурної політики. Доведено, що культурна політика — це діяльність, пов'язана з формуванням та узгодженням соціальних механізмів і умов культурної активності як населення загалом, так і всіх його груп, орієнтованих на розвиток творчих, культурних і рекреаційних потреб. Механізмами формування і узгодження умов культурної діяльності виокремлюють правовий, економічний та організаційний.

Визначено, що нині функцію соціокультурних цінностей виконують установи культури і засоби масової комунікації, причому другі це роблять ефективніше. Установи культури і мистецтва втратили свою монополію

на залучення людини до кращих цінностей культури. На жаль цю роль їм доводиться ділити з особистими бібліотеками, телебаченням, комп'ютерною технікою та мережею Інтернет. Культуро-творчі та інші процеси активної діяльності населення значною мірою відбуваються поза установ і організацій інституційної системи культури.

Основними органами, що реалізують культурну політику держави, є культурні інститути. Останні порівняно чітко поділяються на державні інститути, бюджетно прив'язані до виконання основних завдань культурної політики держави, сформульованих у Конституції України, інших правових актах.

Недержавними інститутами, що вирішують питання розвитку художньої діяльності, є творчі спілки та об'єднання, архітектурні, художні та реставраційні майстерні, кіностудії та кінопрокатні установи. Тобто, відмітними особливостями суб'єкта державного управління соціокультурними процесами є: можливість впливати через державні нормативно-правові акти; фінансування на вирішення завдань культурної політики з державного бюджету; вирішення завдань культурної політики тільки через державні правові та економічні механізми.

До функцій державного управління культурою не входять завдання загальної соціокультурної регуляції життя людей, формування звичаїв і традицій, безпосередньої художньої творчості, керівництво діяльністю творчих спілок та ін. Управління культурою на рівні держави має в основному моделювати механізми природного цивілізаційного процесу, діяти в межах його соціальних законів і лише стимулювати прискорений розвиток суспільства в тому напрямі, в якому воно саме по собі об'єктивно рухається.

Ключові слова: культура, культурна політика, держава, державне управління, установи культури, соціально-культурна діяльність.

СУЩНОСТЬ И СПЕЦИФИКА СОВРЕМЕННОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ

Аннотация. Рассмотрена сущность и специфика современной государственной культурной политики. Доказано, что культурная политика — это деятельность, связанная с формированием и согласованием социальных механизмов и условий культурной активности как населения в целом, так и всех его групп, ориентированных на развитие творческих, культурных и рекреационных потребностей. В качестве механизмов формирования и согласования условий культурной деятельности выделяются правовые, экономические и организационные.

Определено, что в настоящее время функцию социокультурных ценностей выполняют учреждения культуры и средства массовой коммуникации, причем вторые это делают эффективнее. Учреждения культуры и искусства утратили свою монополию на приобщение человека к лучшим ценностям культуры, эту роль им приходится делить с личными библиотеками, телевидением, компьютерной техникой и сетью Интернет. Культурно-творческие

и другие процессы активной деятельности населения в значительной мере протекают вне учреждений и организаций институциональной системы культуры.

Основными органами, реализующими культурную политику государства, являются культурные институты. Последние сравнительно четко разделяются на государственные институты, бюджетно привязаны к выполнению основных задач культурной политики государства, сформулированных в Конституции, других правовых актах.

Негосударственными институтами, решающими вопросы развития художественной деятельности, являются творческие союзы и объединения, архитектурные, художественные и реставрационные мастерские, киностудии и кинопрокатные учреждения. То есть, отличительными особенностями субъекта государственного управления социокультурными процессами являются: возможность влиять с помощью государственных нормативно-правовых актов; финансирование на решение задач культурной политики из государственного бюджета; решение задач культурной политики только через государственные правовые и экономические механизмы.

В функции государственного управления культурой не входят задачи общей социокультурной регуляции жизни людей, формирование обычаев и традиций, непосредственное художественное творчество, руководство деятельностью творческих союзов и т. п. Управление культурой на уровне государства должно в основном моделировать механизмы естественного цивилизационного процесса, действовать в рамках его социальных законов и лишь стимулировать ускоренное развитие общества в том направлении, в котором оно само по себе объективно движется.

Ключевые слова: культура, культурная политика, государство, государственное управление, учреждения культуры, социально-культурная деятельность.

ESSENCE AND SPECIFICITY OF MODERN STATE CULTURAL POLICY

Annotation. The article deals with consideration the essence and specificity of modern state cultural policy. It is proved that cultural policy is an activity connected with the formation and coordination of social mechanisms and conditions of cultural activity of the population as a whole, and of all its groups, oriented on the development of creative, cultural and recreational needs as mechanisms of formation and harmonization of the conditions of cultural activity are allocated legal, economic and organizational conditions.

As a result of the generalization, it is determined that at present the function of the transmission of socio-cultural values is carried out by cultural institutions and mass media, with the latter doing it more effectively; institutions of culture and art have lost their monopoly in attracting people to the best cultural values; they have to share this role with private libraries, television, computer equipment and the Internet; cultural-creative and other processes of active activity of the

population to a large extent take place outside the institutions and organizations of the institutional system of culture.

The main bodies, implementing the cultural policy of the state, are cultural institutions. The latter are relatively clearly divided into state institutions, budget-bound for the fulfilment of the main tasks of the cultural policy of the state, formulated in the Constitution of Ukraine and other legal acts.

Non-state institutions dealing with the development of artistic activity are creative unions and associations, architectural, artistic and restoration workshops, film studios and film rental establishments. That is, the distinctive features of the subject of state governance of socio-cultural processes are as follows: the ability to influence state legal acts; financing of the tasks of cultural policy from the state budget; and solving the tasks of cultural policy through state legal and economic mechanisms only.

The function of state management of culture does not include the tasks of general socio-cultural regulation of people's lives, the formation of customs and traditions, direct artistic creativity, leadership activities of creative unions, etc. The management of culture at the state level should mainly model the mechanisms of the natural civilization process, act within framework of its social laws and only to stimulate the accelerated development of society in the direction in which it is itself objectively moving.

Keywords: culture, cultural policy, state, public administration, cultural institutions, social and cultural activities.

Постановка проблеми. У літературі, вітчизняній та зарубіжній, нерідко висловлюється думка про те, що культура менше інші сфери суспільного життя піддається інституційному впорядкуванню, державному управлінню. Частіше таку думку висловлюють самі творці культурних цінностей. Через особливу роль творчості в соціокультурних процесах культура, насамперед, пов'язана з індивідуальною діяльністю художників і мислителів, письменників і артистів, яка не вкладається у спробу її регламентації.

Інша сторона наполегливо підкреслює, що держава для функціонування та розвитку культури відіграє важливу роль. Забезпечення загаль-

носоціальних функцій державою є найважливішою передумовою культури, без яких суспільство опиняється у владі стихійного розвитку, дії локальних сил та місцевих інтересів. Держава виступає важливим “замовником” та “спонсором”, підтримуючи культурну діяльність матеріально або через надання привілеїв.

Однак, держава — особлива сфера життя суспільства, що діє за своїми законами і живе своїми інтересами. Ні сутність, ні динаміка, держави не збігаються напряму з динамікою культури, — між ними звичайні тертя і конфлікти, у яких держава тимчасово може брати верх, але, володіючи власними потенціями, культура здебільшого виявляється більш довговічною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи державної культурної політики висвітлені у працях зарубіжних вітчизняних вчених. Вагомий внесок у дослідження особливостей впливу держави на сферу культури зробили такі вчені: О. Бутник [1], Л. Востряков [2], Ю. Вдовенко [2], О. Гриценко [3], І. Ігнатченко [10], А. Дегтяр [8], О. Дегтяр [8], А. Зайцева [5], О. Кравченко [9], О. Копієвська [7], В. Малімон [6], С. Овчаренко [4] та ін. Однак, незважаючи на численні дослідження, недостатньо висвітленими залишаються специфіка управлінських відносин у сфері культури та шляхи удосконалення державної культурної політики.

Метою статті є визначення сутності і специфіки сучасної державної культурної політики, та надання пропозицій з її удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початком ринкових і демократичних перетворень в Україні різко ослабла роль держави в управлінні культурою, децентралізація стала не усвідомленим наслідком нової культурної політики, а свідченням економічної і політичної слабкості самої держави та віри реформаторів, що ринок сам все відрегулює. Тільки на початку XXI ст. в Україні стали виникати контури нової культурної політики, заснованої на розумінні необхідності децентралізації управління культурою, розвитку різноманіття і відкритою змагальністю різних напрямів розвитку культури, переходом від директивних і адміністративних до опосередкованих, демократичних методів управління.

Кожна з цих суперечливих точок зору має право на існування, але це право виправдано тільки в конкретно-історичному контексті. Істина, як завжди, лежить посередині. Якщо держава економічно ослаблена, то і підтримка культури досить обмежена, тобто, вибіркова. Управління культурою починає зводиться до розподілу мізерних бюджетних коштів, нерідко заснованому на політичному лобізмі, а то й користі або некомпетентності чиновника.

Отже, на ефективність державного управління культурою впливає не тільки об'єктивний фактор, але і суб'єктивний, так в управлінні є діяльність суб'єкта управління щодо забезпечення оптимального функціонування і розвитку системи, діяльність, насамперед тих людей, які компетентні і повноважні приймати рішення [1, с. 91].

Інше коло проблем, яке сучасна наука державне управління почала освоювати відносно недавно, це тема культурної політики. Цим багато в чому пояснюється методологічна неопрацьованість багатьох важливих для єдиного розуміння сутності даної теми аспектів.

На сьогодні в літературі немає однозначного розуміння того, що таке культурна політика. Незважаючи на те, що поняття “культурна політика” міцно увійшло в ужиток, його конкретний зміст все ще залишається невизначеним. Тим часом, не визначивши поняття “культурна політика”, ми не зможемо вирішити проблему механізмів її формування та реалізації. Спробу окреслити межі цього поняття зробив Л. Востряков [2, с. 64], беручи за основу понят-

тя “політика” — як сфера людської діяльності, в якій відбувається боротьба за владу. Коли мова йде про боротьбу за владу регіональних еліт, спроби зберегти економічну і політичну владу у протиборстві з державними елітами в умовах уніфікації та централізації досить ускладнені. Поки що право підпорядковане політичній доцільності. Сфера культури — мабуть, єдина сфера, де політичне протиборство не приречене на взаємне знищення сторін.

У принципі, політикою є не будь-яка боротьба за владу, а та, яка підпорядковується певним нормам і правилам політичної гри, прийнятими у даному співтоваристві. Відмінною особливістю політичної боротьби, є прагнення до легітимізації, тобто надання своїм домаганням законних підстав та придбання впливу на державні інститути влади [3, с. 15].

С. Овчаренко розглядає культурну політику як комплекс заходів по штучному регулюванню тенденцій розвитку духовно-ціннісних аспектів суспільного буття. Розмірковуючи про межі втручання держави в управління соціокультурними процесами, автор пропонує насамперед диференціювати державну культурну політику і оперативне управління поточними культурно-творчими процесами як два різних рівня стратегії і тактики управлінської діяльності [4, с. 64].

Культурна політика є сукупністю науково обґрунтованих поглядів і заходів щодо всебічної соціокультурної модернізації суспільства і структурних реформ по всій системі культурно-творчих інститутів, як система нових пропорційних принципів державних

і громадських складових соціального і культурного життя, як комплекс заходів щодо завчасного налагодження наукового та освітнього забезпечення цих принципів, цілеспрямованої підготовки кадрів для кваліфікованого регулювання соціокультурних процесів майбутнього дня, а головне — як осмислене коригування загального змісту вітчизняної культури. Управління ж поточними культурно-творчими процесами являє собою комплекс оперативних дій щодо вирішення нагальних існуючих проблем культурно-творчих інститутів, покликаних забезпечити розширене відтворення актуальних культурних форм в межах фінансових коштів, кадрів, інструментарію і технологій, наявних у держави на сьогодні.

А. Зайцева визначає культурну політику як лінію поведінки і дій суб'єкта, який має можливість на щось впливати [5, с. 34]. Так чи інакше, діяльність суб'єкта відносно культури, спрямована на регулювання процесів виробництва, зберігання, поширення і споживання культурних цінностей.

На нашу думку, культурна політика — це діяльність, пов'язана з формуванням та узгодженням соціальних механізмів і умов культурної активності як населення в цілому, так і всіх його груп, орієнтованих на розвиток творчих, культурних і рекреаційних потреб. Механізмами формування і узгодження умов культурної діяльності є правові, економічні й організаційні.

З'явилася велика кількість робіт, цілком або частково присвячених теоретичним проблемам розвитку

культури [6], проблемам розробки нової моделі регулювання культурних процесів [7] узагальнюючи дослідження можливо виділити три важливих моменти:

1) нині функцію передачі соціокультурних цінностей виконують установи культури і засоби масової комунікації, причому другі це роблять ефективніше;

2) установи культури і мистецтва втратили свою монополію на залучення людини до кращих цінностей культури, цю роль їм доводиться ділити з особистими бібліотеками, телебаченням, комп'ютерною технікою та мережею Інтернет;

3) культурно-творчі та інші процеси активної діяльності населення значною мірою відбуваються поза установ і організацій інституційної системи культури.

Щодо компетенцій державного управління культурою, необхідно зупинитися на особливостях об'єкт-суб'єктної взаємодії у цій сфері. З позицій соціокібернетики, що сконструювала формальну модель цього процесу, управління являє собою особливу форму взаємодії специфічно організованих, складних і зв'язаних один з одним утворень — керуючого і керованого, які окремо не є такими. Управління полягає в тому, що суб'єкт своїми спрямованими впливами контролює стан керованого об'єкта, спонукає його змінювати свої параметри для досягнення заздалегідь заданих суб'єктом результатів. У свою чергу, об'єкт діє на суб'єкт і сприяє виконанню його ролі у процесі управління [8, с. 94].

У тоталітарних суспільно-політичних системах держава як одно-

осібний суб'єкт соціального управління цілком ставила параметри необхідних змін, визначала цілі і характер необхідних, з точки зору партійно-державної еліти, результатів. У демократичному суспільстві як самоврядній системі об'єкт управління не пасивно сприймає управлінські впливи, а активно сам впливає на суб'єкт управління, спонукаючи, а то й примушуючи до прийняття потрібних об'єкту рішень. Розвиток і функціонування управлінських відносин у сфері культури має особливу специфіку, свідомий початок обумовлює тут не тільки цілеспрямованість дій суб'єкта управління, але й активність керованого об'єкта. Останній не є пасивним "сприймачем" управлінського впливу суб'єкта, а й виступає активним, повноправним учасником управлінських процесів, спонукаючи, змушуючи управлінські компоненти приймати певні рішення [9, с. 103]. Чим більше розвинена соціальна активність творчих працівників, споживачів культурних цінностей, чим наполегливіше вони здатні захищати свої інтереси та впливати на прийняття управлінських рішень, що стосуються питань фінансування сфери культури, права використання пам'яток культури, оподаткування та ін., тим з більшою підставою можна говорити про перетворення об'єктів управління на суб'єкти управління культурою. У ситуації відсутності таких активних суб'єктів у сфері культури необхідно процес реалізації програми здійснювати за безпосередньою участю і під контролем державних органів управління культурою [10].

Загалом, управління в галузі культури являє собою взаємодію керуючих і керованих суб'єктів, спрямовану на регулювання діяльності щодо здійснення культурної політики. Власне цей процес і є предметом науки державне управління [11, с. 51].

Специфіка управлінських відносин у сфері культури визначає обмеження державного втручання у соціокультурні процеси. Крім органів державної влади до суб'єктів управління культурою належать і недержавні інститути. Було б помилкою обмежувати розуміння суб'єкта лише однією державою та органами її управління. Суб'єкт, який здійснює (реалізує) культурну політику, це насамперед саме ж суспільство, що лише коригується державними інстанціями. Будучи одночасно об'єктом і суб'єктом культурної політики, суспільство діє як яка соціокультурна система, що самоорганізується і саморозвивається, безперервно адаптуючись до мінливих умов буття (передусім зміною своїх культурно-ціннісних орієнтацій, багато в чому стимулюючих і зміну утилітарних соціальних потреб, що визначаються не в останню чергу міркуваннями соціальної престижності, моди, ідейно-ціннісними установками тощо).

Основними органами, що реалізують культурну політику держави, є культурні інститути. Останні порівняно чітко поділяються на державні інститути, бюджетно прив'язані до виконання основних завдань культурної політики держави, сформульованих у Конституції України, інших правових актах. Наприклад, інститутами, які займаються питан-

нями збору та збереження культурної спадщини, є бібліотеки, архіви, різнопрофільні музеї, державні історико-культурні заповідники і т. п. Недержавними інститутами, що вирішують питання розвитку художньої діяльності, є творчі спілки та об'єднання, архітектурні, художні та реставраційні майстерні, кіностудії та кінопрокатні установи. Крім державних, з'явилися приватні театри (драматичні і музичні), концертні структури, цирку, а також — книговидавничі та книготорговельні установи. У регіонах України виникли недержавні середні та вищі навчальні заклади художнього профілю та ін. Не всі перелічені культурні інститути адміністративно підпорядковуються Міністерству культури України і централізовано управляються ним; зокрема, архітектура, кінематограф, література і книговидавничий комплекс є недержавними структурами. Проте, держава залишила за собою право ліцензувати і контролювати діяльність всіх без винятку установ культури недержавного сектора.

До функцій державного управління культурою не належать задачі загальної соціокультурної регуляції життя людей, формування звичаїв і традицій, безпосередньої художньої творчості, керівництво діяльністю творчих спілок і т. п. Управління культурою на рівні держави має в основному моделювати механізми природного цивілізаційного процесу, діяти в рамках його соціальних законів і лише стимулювати прискорений розвиток суспільства в тому напрямку, в якому воно саме по собі об'єктивно рухається. Досвід історії

показує, що спроби штучно змінити цей природний напрям розвитку, нав'язати суспільству умоглядні моделі його еволюції нічим хорошим для суспільства не кінчалися. Якщо управління є цілеспрямованою діяльністю, то хто візьме на себе функцію ставити мету перед суспільством? У вітчизняній історії була така спроба, але нинішня Конституція України забороняє існування державної ідеології.

Зрозуміло, переважна частина різноманітних процесів культурного буття суспільства відбувається стихійно, підкоряючись лише законам соціальної самоорганізації людей у їх колективній життєдіяльності. Разом з тим окремі складові цього комплексного процесу піддаються розумному і цілеспрямованому регулюванню, стимулюванню одних тенденцій і згортанню інших і т. п., здійснюваним з позицій бачення і розуміння стратегічних шляхів, якими рухається ця цивілізація. Комплекс цих заходів по штучному регулюванню тенденцій розвитку духовно-ціннісних аспектів суспільного буття і може бути названий “культурною політикою”.

Тобто, відмітними особливостями суб'єкта державного управління соціокультурними процесами є: здатність впливати державними нормативно-правовими актами; фінансування розв'язуваних завдань культурної політики з державного бюджету; рішення завдань культурної політики тільки через державні правові та економічні механізми.

Часто на практиці державну підтримку культури сприймають лише як існуючий механізм бюджетного

фінансування галузі. Такого визначення явно недостатньо. Державне управління передбачає фінансування тільки з державного бюджету. Підтримка не обмежується тільки прямим фінансуванням — держава може використовувати інші економічні та правові механізми: пільги, податки, створення пріоритетних умов для розвитку і т. д. Слід зазначити, що фінансування культури може здійснюватися і не з державних джерел — за рахунок муніципальних бюджетів, позабюджетних фондів, спонсорства та інших джерел. Але і тут має зберігатися наглядова і контролююча роль держави, нормативно-правовими механізмами.

Насамперед потребує державної підтримки діяльність по забезпеченню збереження історико-культурної та природної спадщини, що має національне і світове значення, та діяльність тих творчих працівників, які створюють нові культурні зразки, вивчають і зберігають культурні традиції, та долучають наступні покоління до високих культурних цінностей. Це може здійснюватися на основі державних замовлень.

Висновки і перспективи подальших розвідок досліджень.

На всіх рівнях культурної політики основним завданням державного управління є створення умов, що стимулюють соціально-культурну діяльність індивідів, соціальних груп, установ, інститутів культури та дозвілля, що сприяють вирішенню соціальних проблем, носіями яких є різні категорії населення. У зв'язку з цим результатом культурної політики є інтенсивність і якість соціаль-

но-культурної діяльності, її внесок у вирішення проблем конкретних соціальних груп, а розвиток інфраструктури виступає як засіб удосконалення культурного життя.

Таким чином, державне управління культурою в сучасній Україні обмежено конституційними завданнями забезпечення свободи громадян на участь у культурному житті, збереженням у єдиній українській культурі різноманіття накопиченої попередніми поколіннями системи цінностей, створення правових та економічних умов для підтримки функціонування і розвитку мистецького життя в країні.

Держава не підміняє діяльність недержавних суб'єктів управління соціокультурними процесами в країні, а створює необхідні умови для їх ефективного функціонування в інтересах створення в Україні сучасного демократичного, гуманного і процвітаючого суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. *Бутник О. О.* Державне управління становленням та розвитком культури в Україні / О. О. Бутник // *Наук. розвідки з держ. та муніципального управління.* 2015. Вип. 1. С. 90–95.
2. *Востряков Л. Е.* Государственная культурная политика: понятия и модели: монография / Л. Е. Востряков. СПб.: СЗИ РАХНиГС, 2011. 168 с.
3. *Культурна політика в Україні. Аналітичний огляд / за ред. О. Гриценка.* К.: УЦКД, 2007. 160 с.
4. *Овчаренко С. В.* Гуманітарна та культурна політика: навч. посіб. [Електронний ресурс] / С. В. Овчаренко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. 152 с.

5. *Зайцева А. В.* Правове регулювання культурної політики в Україні / А. В. Зайцева // *Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту.* 2014. № 1 (5). С. 30–36.
6. *Малімон В. І.* Проблеми державної культурної політики в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства / В. І. Малімон // *Університетські наукові зап.* 2008. № 4. С. 355–360.
7. *Копієвська О. Р.* Моделі соціокультурних трансформацій / О. Р. Копієвська // *Культура народів Причорномор'я.* 2013. № 2 (65). С. 151–155.
8. *Дегтяр А. О.* Прийняття державно-управлінських рішень у соціальній сфері: монографія / А. О. Дегтяр, О. А. Дегтяр. Харків: С.А.М., 2014. 252 с.
9. *Головченко М. Ф.* Культура як об'єкт культурної функції сучасної держави / М. Ф. Головченко // *Наук. вісн. Міжнар. гуманітарного ун-ту. Юриспруденція.* 2013. № 6. С. 16–19.
10. *Ігнатченко І. Г.* Особливості реалізації державної політики України у сфері культури: сучасний стан та світові стандарти [Електронний ресурс] / І. Г. Ігнатченко // *Теорія і практика правознавства.* 2013. Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipr_2013116
11. *Дегтяр А. О.* Прийняття державно-управлінських рішень у соціальній сфері: монографія / А. О. Дегтяр, О. А. Дегтяр. Харків: С.А.М., 2014. 252 с.

REFERENCES

---

1. Butnyk O. O. (2015). Derzhavne upravlinnia stanovlenniam ta rozvytkom kultury v Ukraini [State management of formation and development of cul-

- ture in Ukraine]. *Naukovi rozvidky z derzhavnogo ta munitsypalnoho upravlinnia — The science of rozvidki from the state and municipality*, 1, 90–95 [in Ukrainian].
2. Vostryakov L. E. (2011). *Gosudarstvennaya kul'turnaya politika: ponyatiya i modeli [State cultural policy: concepts and models]*. Saint-Petersburg: SZI RAKhNiGS [In Russian].
  3. Hrytsenko O. (2007). *Kulturna polityka v Ukraini. Analychnyy ohliad [Cultural policy in Ukraine. Analytical review]*. Kyiv: UTsKD [in Ukrainian].
  4. Ovcharenko S. V. (2013). *Humanitarna ta kulturna polityka [Humanitarian and cultural policy]*. Odesa: ORIDU NADU [in Ukrainian].
  5. Zaitseva A. V. (2014). Pravove rehu-liuvannia kulturnoi polityky v Ukraini [Legal regulation of cultural policy in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu — Scientific Herald of Kherson State University*, 1 (5), 30–36 [in Ukrainian].
  6. Malimon V. I. (2008). Problemy derzhavnoi kulturnoi polityky v Ukraini na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Problems of state cultural policy in Ukraine at the present stage of development of society]. *Universytetski naukovi zapysky — University Scientific Notes*, 4, 355–360 [in Ukrainian].
  7. Kopiiivska O. R. (2013). Modeli sotsiokulturnykh transformatsii [Models of socio-cultural transformations]. *Kultura narodov Prychernomoria — Culture of the peoples of the Black Sea region*, 2 (65), 151–155 [in Ukrainian].
  8. Dyehtyar A. O., Dyehtyar O. A. (2014). *Pryynyattya derzhavno-upravlins'kykh rishen' u sotsial'niy sferi [The adoption of the state-administrative decisions in the social sphere]*. Kharkiv: S.A.M. [in Ukrainian].
  9. Holovchenko M. F. (2013). Kultura yak obiekt kulturnoi funktsii suchasnoi derzhavy [Culture as an object of cultural function of the modern state]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Yurysprudentsiia — Scientific Herald of the International Humanitarian University. Jurisprudence*, 6, 16–19 [in Ukrainian].
  10. Ihnatcheyko I. H. (2013). Osoblyvosti realizatsii derzhavnoi polityky Ukrainy u sferi kultury: suchasnyi stan ta svitovi standarty [Features of realization of state policy in the sphere of culture: current status and global standards]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva — Theory and practice of jurisprudence*, Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013116 [in Ukrainian].
  11. Dyehtyar A. O., Dyehtyar O. A. (2014). *Pryynyattya derzhavno-upravlins'kykh rishen' u sotsial'niy sferi [The adoption of the state-administrative decisions in the social sphere]*. Kharkiv: S.A.M. [in Ukrainian].